

FOCUS · L'ajust fiscal a Espanya: mirada retrospectiva i perspectives

Espanya va entrar en el procediment de dèficit excessiu a l'abril del 2009, a causa del deteriorament dels comptes públics originat per la crisi econòmica. En aquesta data, la Comissió Europea va emetre una recomanació perquè Espanya reduís el dèficit per sota del 3% del PIB el 2012. No obstant això, atès l'empitjorament inesperat de l'economia, la Comissió va emetre tres noves recomanacions entre el 2009 i el 2013, en què ampliava la data límit per a la correcció del dèficit excessiu al 2013, el 2014 i el 2016, consecutivament. En aquestes ocasions, la Comissió va considerar que Espanya havia adoptat mesures efectives per corregir el dèficit estructural i atribuïa la falta de compliment de l'objectiu a l'augment del dèficit cíclic.

Al llarg d'aquests anys, Espanya va fer un esforç important de consolidació fiscal i va aconseguir disminuir a gairebé la meitat el dèficit total, que va passar de l'11,0% del 2009 al 5,8% el 2014. Aquesta reducció es va assolir gràcies a un ajust significatiu dut a terme mitjançant mesures aplicades tant als ingressos com a les despeses. En particular, entre el 2010 i el 2013, Espanya va aconseguir reduir el dèficit estructural en 5 p. p. mitjançant un increment acumulat del 13,2% en els ingressos i d'una disminució del 12% en les despeses.¹

Amb més o menys intensitat, el dèficit estructural es va anar ajustant fins al 2014 (vegeu el primer gràfic). No obstant això, el 2015, el dèficit estructural es va deteriorar notòriament. En aquest any, el dèficit públic es va situar en el 5,0% del PIB, i, davant l'indubtable incompliment del termini de sortida del procediment de dèficit excessiu, establert per al 2016, la Comissió Europea va atorgar dos anys addicionals, fins al 2018, per situar el dèficit per sota del 3%. En aquesta ocasió, la Comissió Europea va considerar que, a diferència de les pròrrogues anteriors, Espanya no havia adoptat mesures efectives per corregir el dèficit el 2015. De fet, l'any passat, el dèficit estructural va augmentar 1 p. p. arran de les mesures expansives adoptades, com la rebaixa en l'IRPF i l'Impost de Societats, que van disminuir de forma estructural la capacitat per recaptar ingressos. En conseqüència, la correcció d'1,8 p. p. del dèficit cíclic, gràcies a la bona evolució de l'economia i als baixos tipus d'interès, no va ser suficient per assolir l'objectiu de dèficit, establert en el 4,2% del PIB (vegeu el segon gràfic).

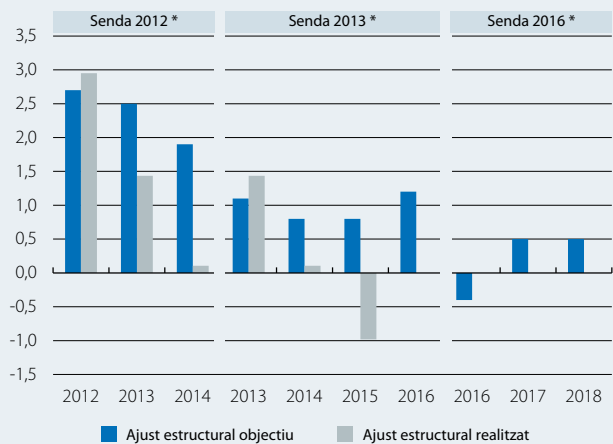
La nova senda acordada amb la Comissió Europea estableix com a objectiu de dèficit el 4,6%, el 3,1% i el 2,2% del PIB el 2016, el 2017 i el 2018, respectivament. Malgrat que

l'objectiu per al 2016 sembla assolible, per al 2017 es requerirà l'aprovació de noves mesures de consolidació dels comptes públics, atès que la millora en el dèficit cíclic motivada per la bona evolució de l'economia no serà suficient per assolir l'objectiu. En particular, la Comissió creu necessàries mesures estructurals de l'ordre del 0,5% del PIB tant el 2017 com el 2018 (uns 6.000 milions d'euros anuals). En absència de mesures, l'ajust estructural requerit no es realitzaria i el dèficit total podria superar el 3,6% del PIB l'any vinent.

Aprofitar el context econòmic favorable per situar les finances públiques en una posició sòlida hauria de ser una prioritat. En cas contrari, Espanya es pot veure obligada a ajustar els comptes en un entorn menys propici.

Ajust del saldo públic estructural

(% del PIB)

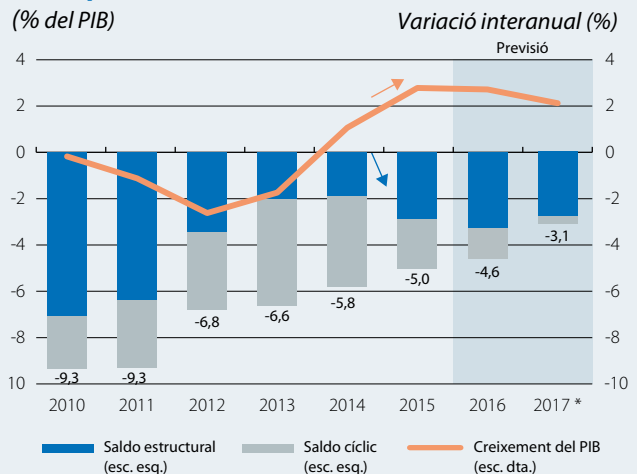

Nota: * Objectius acordats amb la Comissió Europea.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de la Comissió Europea i d'AMECO.

Saldo públic i creixement del PIB

(% del PIB)

Nota: * Objectius de dèficit acordats amb la Comissió Europea.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de la Comissió Europea.

1. Canvis en termes nominals en els ingressos i en les despeses ajustades pel cicle. Vegeu OECD, «Economic Surveys Euro Area», juny del 2016.